

List izhaja vsak petek

in velja s poštno vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold.— Kdor sam po-naj pošlja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

Naročnina in dopisi

naj se blagevoljno pošljajo opravniku in sovredniku Antonu Lakner-ju, v Studenic, Furlano-vi hiši števil. 8 III. nadstropje. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznačilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

GLAS

O javnih knjigah ali zemljišnih bukvah.

(Dalje in konec.)

Da so naše javne knjige slabo uredjene in danahajamo slovensko-goriškem le malo gospodarjev na svoja posestva vknjiženih, ima jako škodljive nasledke, katere homo v kratkem omenili.

K tem spadajo v prvi vrsti prepiri in pravde za posest in last in za motenje posesti, katerih nahajamo jako veliko na slovensko-goriškem.

Vse te pravde so navadno dolge in učinjajo dosti stroškov, ker je treba skoraj pri vsaki posestni pravdi prič za 30letno posest in pa še zvedencev v dokaz istosti zemljišča.

Vslih teh pravd bi ne bilo treba, ako bi bila zemljišča vknjižena, ker vsled §. 1467 drž. zakonika priposestruje popolno pravico do nepremakljivih stvari proti vsakteremu vporu tisti, na čigar ime so v javne knjige vpisane s pretekom treh let.

Potem moramo semkaj šteti težave, ki jih imajo neknjižni posestniki pri jemanju denarjev v zajem ali na posodo. Ti namreč ne morejo podeliti upniku hipoteke ali stojne zastave in zatoraj ne dobivajo lahko denarjev v zajem. V starih časih, dokler je še veljala mož beseda, pomagali si so na ta način, da so zastavili upniku zemljišče, katerega je ta tudi obdelaval in prejemal iz njega dohodke namest obresti; kedar je potem dolžnik dolg plačal, rešil je zemljišče in ga sopet v posest in užitek dobil. Vse te pogodbe so bile navadno le z besedo sklenjene in ni bilo treba plačevati ne stroškov ne taks za prehajanja lasti.

Te pogodbe so pa zoper §. 1372 drž. zakonika in zatoraj neveljavne, ker dolo-

čuje ta §. da je pogodba, po kateri se dopušča upniku vživati zastavljeno reč, brez pravne moči. Zarad tega so nastale pravde, ker je tirjal dolžnik, da mu ima upnik povrniti pridelke, ki jih je vžival za zastavljeno zemljišče. Nasledek takega postopanja je pa, da ne daja sedaj na tak način nikdo denarjev v zajem.

Treba je bilo toraj druge pomoči iskati, da bi si neknjiženi posestniki na svoja posestva denarjev v zajem jemali. Ta način so našli posebno odkar je vpeljan notariat odkar so vpeljani c. k. notarji (bilježniki) v spisovanje pogodb. Kdor se je hotel namreč na svoje zemljišče zadolžiti, up ali kredit dobiti, sklenil je z upnikom notarsko pismo, s katerim mu je prodal svoje zemljišče; ob enem si je pa pridržal rešilno pravico na toliko let. Da bi pa še nadalje zemljišče obdelaval, sklenil je z upnikom oziroma navideznem kupovalcem zakupno pogodbo za cel čas, za kateri si je pridržal pravico rešila. Ta način denarje v zajem jemati pokazal se je jako dražega in nevarnega; dražega, ker je moral navidezni prodajalec plačati stroške za pogodbo in takso za prehajanje lasti, in pri rešilu zemljišča moral je sopet ravno toliko plačati. Verh tega pa je še plačeval visoke obresti upniku pod naslovom zakupnine.

Nevarnost teh pogodb pa je v tem da jih sklepajo navadno le taki špekulanti, kateri se hočejo prav po ceni prisvojiti dolžnikovo zemljišče.

Ti gospodje stavijo navadno take pogoje, da jih dolžnik ne more spolnovati, n. p. dovolijo pravico rešila le za kratek čas in jo omejijo še s tem, da jo sme dolžnik le v enem določenem dnevu rabiti. Ako za časa dolžnik zemljišča ne reši, pripade last upniku. Ta nasledek je tem teži, ker je zemljišče navadno za male

zneske zastavljeno, oziroma prodano, ki se polovice vrednosti ne dosegajo. Na ta način se nekateri posestniki hitro obogatijo drugi pa božajo.

Vendar ta reč ne teče vselej gladko in brez ovir, ampak vname se navadno pravda med dolžnikom in upnikom za posest prodanega oziroma zastavljenega zemljišča, v kateri trdi upnik, da je pogodba prava prodajalna, dolžnik pa da je navidezna, ker je prav za prav zemljišče zastavljeno.

Razsodbe teh pravd so različne, ker dobi nekaterikrat prav dolžnik, drugokrat pa upnik.

Dokazano je toraj, da tudi ta način za izposojevanje ali v zajem jemanje denarjev ne zadostuje, marveč da je najdraži in najnevarniši, in da potem posestniki leto za letom bolj božajo, in da je **vpitje po preureditvi javnih knjig** popolnoma opravičeno.

Drugi še hujski nasledki pokažejo se pri prepodajanju (črezdajanju) premoženja. Naši slovenski posestniki imajo namreč prav slabo navado, da se pri polni moči premoženje prav mlademu, navadno še maloletnemu sinu izročijo, in to pri priliki ženitve sina. Nekdaj je bila ta navada opravičena, ker s tem je oče prvorojenega sina od vojaščine rešil; sedaj pa to nič ne pomaga, odkar so vsi možki oženjeni in neoženjeni, podvrženi novi vojni postavi in svetovali bi našim posestnikom, naj bi to navado popolnoma opustili, in se držali strogo zlatega pregovora: „meni luč, tebi kjuč“ to je, da bi pri življenju premoženja ne pre podajali.

Pri tem prepodajanju (črezdajanju) premoženja izroči navadno oče vse premoženje enemu svojih sinov, prihrani za se in svojo ženo (mater) preživljenje pri hiši,

Listek.

Moje misli o novem letu.

(Dalje in konec.)

Tedaj kakor v političkih, tako tudi v verskih in cerkvenih rečeh nam novo leto 1874 nič kaj dobrega in veselega ne obeta. Kaj pa v šolskih zadevah? No, tu storimo tudi en korak naprej — v neveri in demoralizaciji mladine. Saj pa tudi ni drugače mogoče! Dokler se šola ne postavi zopet nazaj na versko podlago, mora posvetnjaška „illuminacija“ napredovati, mora prisna vera pešati, mora kraljestvo božje na svetu škodo trpeti, mora kraljestvo kneza tega sveta vedno večo moč dobivati. Naše devetnajsto stoletje je razsvetljeno, stoletje, tako zelo razsvetljeno, da od samega prevelikega blišča kmalo nič več ne

vidimo. Dokaz tega je Vogtova teorija, da izpeljuje človek svoj rod od opice; da resnico in pravico prezirajo, ali v kot stiskajo, ali je očitno zasmehujejo, kar vidimo na Helveškem in tam v „Reich“-u. In da se ta blaženi stan tudi pri nas popolnoma v-pelje, delajo sedanje šole in si prizadevajo na vse kriplje. Eumalo naprej proti temu cilju nas popeljejo letos naše po novem kroji osnovalne šole. O blagi časi, ki nas po tem čakajo!

Kmetje, kaj si pričakujete pa vi od tega novega leta? Morebiti pomanjšanje davkov? Prekucije niso nikoli davkov zmanjšale, ampak vselej le povikšale. Od leta 1848 sem se je prekucija pri nas udomačila, in od tistega leta naprej smo vedno več plačevali; da nam davke povikšajo, to lahko doživimo, ali da nam je zmanjšajo, je, bi skoraj rekel, nemogoče v sedanjih

razmerah in okoliščinah. — Ali se boste nadejali dobre letine? To je, kar vam iz srca želim, pa to je v božjih rokah. Gotovo je to, da od kar je prekucija na krepke noge se postavila, nam trta več ne rodi, kakor nekdanj; nama krompir gnjije, nam sviloprejkice ali, kakor sploh pravite, „kavalirji“ bole-hajo, nas bolj pogostoma suša mori, ali moča nadleguje, ali toča po naših poljih in vinogradih razsaja. Od kar se je hudobnost ljudi pomnožila, od kar vera hira, in pravica in resnica odstopate, zginili so tudi srečni nekdanji časi, in se širi in raste nadloga. Mislim, da zadosti umeyno govorim!

Gorjé pa bo siromakom v tem novem letu; ako ne bodo usmiljeni ljudje jim zdatnejše pomagali, utegne kdo še lakote poginiti. Letina ravno preteklega leta je bila tako slaba, da malo takih, živež pa je vedno

včasih tudi sogospodarstvo se sinom; naloži temu dolžnost, da ima plačati o svojem času materi v hišo prenešeno doto, in drugim sinom in hčeram oziroma bratom in sestram toliko kot dediški del po očetu in jih, dokler ne stopijo v zakonski stan, preživeti pri hiši proti temu, da mu pri delu pomagajo. Ako je sin očetu podložen, priden gospodar in dobi krotko nevesto, reč se še precej gladko izpelje.

Navadno pa hoče nevesta gospodinja biti in potisne mater v kot, kar daja povod večnim preprirom v hiši.

Še hujsje je pa, če je sin zapravljivec. Ker ni namreč posestvo vknjiženo, ne more oče svojih pravic in pa tistih, ki je prihranil materi in drugim otrokom, hipotekarno zagotoviti. Nasledek je, da zapravi sin vse premoženje, in da pahne sebe in očeta, mater, brate in sestre na beraško pot. Vsega tega bi ne bilo mogoče, ako bi bile javne knjige dobro vredjene, in bi bila vsa posestva vknjižena, ker po tem bi oče pri prepodajanju premoženja svoje in drugih svojih otrok pravice hipotekarno zavaroval.

Še drugi slabi nasledki so ti, da oče, kateri je glava družine, zgubi po prepodanem premoženju, ne samo *očetovo oblast*, na katero so Rimci toliko držali, ampak tudi veljavo sploh, tako da njegove besede noben ud družine ne čišla; tudi sin, ki je še premlad, ne vživa potrebne veljave med sestram in brati, in tako postane družina brez glave in v njej vlada anarhija, in da ravna vsaka glava po svoji pameti. Udje družine se razkropijo dostikrat, ker vsak išče le svoje koristi, in tako hira in slabi taka družina moralčno in materialno.

Zatoraj je najbolje, da ohrani oče svoje premoženje in očetovsko oblast do smrti; ker po tem vsa družina skupaj dela in množi premoženje in oče ima v rokah moč in oblast, da pri priliki hčere dobro omoži in sinove v dobre hiše kot zete spravi. Otroci pa, ki vedo, da jih bode oče po vrednosti oblagodaril, očeta spoštujejo in ljubijo in k pomnoženju premoženja pripomaga o.

Tudi na premoženje sirot ali pupilov razširja pomanjkanje javnih knjig slabe nasledke, ker ako ni glavni dedič na poddedovanu posestvo vknjiženo, ne more podeliti svojim maloletnim sestram in bratom hipotekarne varnosti za njim pripadajoče

dražji, prisluzka malo, razvajenost ljudi pa vedno večja. Kaj bo? Naj bi se ubogim ljudem vsaj vera ne rušila, v kateri edini zamorejo najti tolažila v svojih revah in nadlogah!

Ali nas bo v novem letu 1874 tudi še kolera strašila? Ali bodo tudi letos kózice nas obiskovale? Ali nam prizanesejo druge kužne bolezni, in splošne nadloge? Koliko nas, ki smo zdaj živi in veseli, dočakamo konec leta? Ker jih vsako minuto, po vprečnem računjenji, po šestdeset umrje, in vsako uro po več kot 3700, koliko jih umrje celo leto od prvega januarja do zadnjega decembra? Ali bom tudi jaz, ali boš tudi ti, ki to bereš, letos med njimi, ki ne dočakajo družega novega leta? *Vse to sem prevdarjal v svojem srcu, da bi na tanjko spoznal . . . in vendar človek ne vé,*

dedišne dele. Ako pride toraj tako premoženje na boben, morajo oni svoje dedišne dele zgubiti.

Ni se toraj čuditi, da je želja na goriskem po vredbi javnih knjig splošna in velika, in da se pri vsakem pravnem djanju na pomanjkanje javnih knjig naleti. Naj toraj tudi „Glas“ pridruži svoj glas in na srce položi gg. deželnim poslancem, da se enkrat nova postava o javnih knjigah dožene in obistini ali vresniči.

Dopisi.

Iz Gorice, 6. jan. — Slišali smo dva zvona, „Soča“ in „Glas“ govoriti o komenski zadevi, udarimo še na tretji, da postane akord. — „Vse za omiko“ se dere „S.“ na vse grio, „to je naše geslo“ odkimavajo kalini vseh vrst. — „Gl. laže“ vpije „S.“ v eno mero, in s kupom laži konča „S.“ svoj tretji tečaj.

Obče je znano, da „S.“ se štuli za nositeljico omike Omika zahteva, da ljudi spoštujemo, da spoštujemo žive, pa tudi umrle, tudi trupla in spomin umrlih. Kdor se smeje in norčuje, ko nese tovarša pokopavat, mu ne skazuje časti in greši zoper načela in tirjatve omike. Kdor si za načelo postavi razširjanje omike, mora tako vedenje grajati, hvaliti pa onega, ki se mu vstavlja. Po tem takim bi bila morala „S.“ komenske fante, ki so se smejali in norčevali, ko so nesli tovarša pokopat, dobro pokarati in pohvaliti g. kaplana kot razširjevalca omike in zatiralca surovosti. Ali prav na opak se zgodi: „Soča,“ ki se šteje za ognjišče omike na Goriskem, stavi g. kaplana na smeh; komenske fante pa miluje. Tu je „S.“ pozabila svoje načelo „vse za omiko“ in je šla duhovnika lučat. To pa je opravilo surovih fantalinov, nedostojno za nositeljico omike.

Spazzapanu skazano nečast „S.“ obsojuje, za cerkvene zapovedi se ne zmeni, dohovnike dolži neugasljivega sovraštva. Za nečast komenskega fanta pa nima nobene besede. Ako se ji zdi potrebno potegovati se za čast Sp—ovò, zakaj ne tudi za čast kom. fanta? — Ali je „odločen naroden liberallec“ kaj več, ko klerikalen 60letni fant? Za enega se „S.“ poganja, za drugega ne; s tem kaže, da ji ni „vse za narod,“ ampak vse za liberalce. Za čast svo-

kaj ga bo zadelo, „ampak vse se ohranjuje ko negotovo v prihodnost“. (Pridg. IX, 1. 2.) Ta negotovost gledé na prihodnost, tedaj ta negotovost gledé na to, kar nam prinese novo leto 1874, dela, da bolj živo čutim resnico besed modrega Salomona, ki pravi: „Boljši je konec kake reči, kakor začetek“ (Pridg. VII, 9.). Bodi si začetek še tako vesel, še tako dober, kaj mi to pomaga, ako je konec potem žalosten in nesrečen? Kaj je pomagala Judežu izdajalcu, da je bil dobro začel, tako da je bil še celó med aposteljne izvoljen, ker je vendar na zadnje svojega božjega učenika izdal, in v obupu se obesil? Po tem, na konci vem, kaj sem prestal, in kaj in kako se mi je zgodilo; ali v začetku ne vem, kaj mi ima priti. Naj bolje se mi tedaj zdi, ravnati se po tem, kar so nekdanji

jih privržencev se na nespameten način poteguje, za čast starega fanta se pa ne samo nič ne zmeni, ampak molče še odobruje storjeno mu nečast in se ruga tistemu, ki jo je hotel vstaviti.

V tem slučaju nahajam pristranost, ne pa enakopravnosti, in tega si ne morem drugače razlagati, nego tako, da je „S.“ za novo leto svoj program zastavila; zato ni se spomnila, da stoji v njem: „vse za svobodo“, in da iz „vse svobode“ sledi v prvi vrsti enakopravnost za liberalce, kakor za neliberalce. Ako bo „S.“ tako pozabljiva, ne bo vedela nazadnje, kaj hoče. Ali pa merebiti obstoji v preziranji sprejetih načel oni napredek, kterega je „S.“ vsa polna? Za tak rakov napredek je ne zavidam.

Naj svobodomiselnih naprednjaci ne govoré, da jim je „vse za narod, svobodo in omiko“; to ni res. Vse jim je le za laži-liberalizem; nasprotnica laži-liberalizmu je vera, oznanovalci vere pa duhovni. Zato napenja jo naprednjaci vse žile, pripraviti duhovstvo ob veljavo in čast, zatreti po tej poti vero, in dati potem vajeti laži-liberalizmu. Liberalizem je lažnjiv, slepi, pa ne kaže resnice, obečuje, pa ne daje, trdi, pa ne veruje, prisega, pa ne drži. Liberalizem je laž, hinavstvo in posilstvo

Vipavskega dekana oštevajo svobodomiselnih naprednjaci, ker je izpolnoval cerkveno postavo; komenski kaplan jih sliši, ker je tako delal, kakor omika zahteva. Dekana bi ne bili grajali, ako bi bil nasprotoval cerkveni postavi (ki pogreb prepoveduje), kaplana bi ne bili karali, ako bi bil grešil (z molčanjem) zoper pravila omike. Ali ne amejo svobodnjaci, da s tem učijo nepokorsčino in odobrujejo surovost? In liberalci sa proglašajo kot boritelji za svobodo in omiko! *Risum teneatis.*

Zdi se, da po novem letu mislijo liberalci bolj pametno muhe loviti; vsaj vidi se, da so postali nekoliko bolj sramožljivi. Konec lanskega leta so namreč javno popisovali svoja ponočna popivanja, po novem letu so pa zamolčali, kako so bili šli na sv. večer č. g. Grabrijana oboroženi obiskovat. Sramožljivost je lepa čednost, posebno pri mladih.

S Tominskega 24. dec. — Deželni zbor, oziroma odbor oskrbuje med drugimi zalogi tudi bratovščini zalog (Fond der auf-

govorili: *Respice finem!* ali kar modri Sirah priporoča: „V vseh svojih delih spominjaj se svojih poslednjih reči, in vekomaj ne boš grešil“ (Sir. VII, 40.). Začnimo dobro in pametno, z vednim pogledom na konec: kar smo dobro začeli, neutrudljivo delajmo, in ne ogibajmo se truda, dokler ne pridemo do srečnega konca, posluževaje se vseh dopuščenih poštenih sredstev; in potem dosežemo tudi srečen konec. Se vé, da nam, ki hočemo biti in ostate verni kristjani, mora biti začetek in konec On, kateri pravi: „Jaz sem Alfa in Omega, začetek in konec, reč Gospod Bog, kateri je bil, in kateri bo prišel Vsegtmogočni“. (Skr. razod. I, 8.) Njemu bodi čast in hvala na veke. Amen.

gelösten Bruderschaften). Bratovščine in njih zalog vse je cerkveno, obresti se tudi glase na cerkve. Do leta 1870 je vse gladko teklo. Deželni odbor jo po dotičnih županstvih odkazal cerkvenim oskrbništvom prejem obresti, katere so se pri c. kr. okrajni kasi potegnile, in s porazumljenjem staršinstva med vboge razdelile. Od leta 1871 naprej je deželni odbor to reč presukal, županstva še bolj. Pervi sam poteguje imenovane obresti, je dolžnim županstvom zaračuni z odkazom, naj poslednje cerkvenim oskrbništvom dotičen znesek odrajtajo. Nekatera županstva, kakor se sliši, si to delo prav lahko storijo, s popolnim prezirrom cerkvenih oskrbništev z obresti bratovščinega zaloga samovoljno razpolagajo. Pri drugih imajo duhovniki velike sitnosti, morajo mesce in mesce, tudi celo leto nato čakati preden kaj dobijo. In kar je naj huje, vbogi, kateri so bili do 1870 vajeni, redno v svojem času miloščino prejeti, mislijo, da jim duhovniki pridržujejo ali pa njih sold pohrustajo. Ali misli deželni zbor to reč uravnati?

Ogled.

Avstrija. Prava „svoboda“ v zmislu naših državno-zbornih gospodarjev obstoji — kakor je znano — v tem, da, kolikor moreš, zazijaš, pa na ves glas in, kolikor mogoče, predrzno in surovo kričiš proti kat. cerkvi in njenim ustanovam in proti vsemu, kar je v raznih verskih spoznavah pozitivnega in občevaljnega. Delaj tako in bodi — pri nas v Cislajtanciji — tudi še enmalo ustavoveren, pa si naj večji svobodnjak na svetu in prav mož sedanjega časa. V ostalem smeš biti, kar hočeš: absolutist, trinog, sebičnež; smeš nositi tudi surko, če ti je všeč; smeš biti tudi mladočeh ali mladoslovenec, — nič ne de — vreden ud si modérno-liberalne, merodajne svojati. Da, tako daleč so jo pritirali po blatu zlato hčerko nebeško — svobodo! Take misli obhajajo človeka, ko bere po časnikih o „konfessionalnih postavah.“ To vam je „zvon sile“! Vsi judovski časnikarji postanejo „mežnarji“, kedar treba zvoniti ta zvon. S tem hočejo opominjati gosp. ministra Stremayr-ja, naj bi se nikar ne obotavljal predložiti državnemu zboru načrte cerkveno-politiških postav. Če jih do 21. t. m. ne dovršiš — pretijo ministru — bomo začeli jih kovati mi sami. Govori se, namreč, da misli dr. Herbst v prvi prihodnji seji zbornice poslancev obnoviti svojo slavo s tem, da sproži nasvet, da naj bi se izvolil „odsek za konfessionalne postave.“ Tudi „naprednjaški klub“, to se ve, ne sme zaostati in se mora tudi poslaviti z iniciativo. Kako bi se potem ubogi minister taki prijateljski sili ne vdal?! Ali pa znabiti, da je vsa ta komedija dogovorjena, da se hočejo ministri res pustiti siliti, kakor uno dekle, ki je reklo plesalcu: „Uleci me, uleci me! da ne porečejo, da rada plešem.“ Pozdeva se nam tako zato, ker ministerska „Neue freie Presse“ konfessionalne postave in njih potrebnost (!) toliko povdarja in vladi prigovarja, da naj, jih predloži, pa prav določne, kakor pruske, samo — z ozirom na katol. večino prebivalcev v Avstriji — nekoliko spremenjene. Kaka o-

gromna nevednost pa zija iz „Presse-inih“ sestavkov, to je skor neverjetno. Nadejamo se, da ministri vsaj tako nevedni ne bodo, kakor so njihovi organi.

Dalje se obrača javna pazljivost zopet na *deželne zборе*. Od skrajnega vzhoda države do skrajnega zahoda — od Galicije do Predarlškega — v vseh zborih, kjer je kaj federalistov, smo slišali kako izjavo proti postavi zastran direktnih volitev za drž. zbor. Naj ojtřejša in določniša je bila na dnevnem redu pretekli ponedeljek 5/1 v Bregencu (*Vorarlbergu*). Nasvet, ki je imel priti v razpravo, je bil ta-le: „Postava zastran direktnih volitev je nasprotna pravicam po deželni ustavi zagotovljenim, in blagostanju dežele, moti ljudem pravno čutje, podkopava domoljubje in spoštovanje do cesarske rodovine, kalí stanovalcem zvestobo in poštenu značaj; — tedaj se mora dež. zbor nje izvrševanju vstavljati, kajti, če ne, bi bilo na škodo samosvojnosti deželni, ustanovljeni z oktobrnim diplomom; za tega del se obrača dež. zbor do narvišega prestola (cesarja) s prošnjo, da bi se *zopet poskusila povarnava z opozicijo*.“ Ta predlog se je imel začeti obravnavati. Ali, kaj se zgodi? — Vsled cesarskega ukaza se je koj od začetka seje — *zbor razpustil*. Med vsemi opozicionalnimi dež. zbori so tedaj zgrabili za vrat nar manjšega! — Zborovali bodo deželni zbori menda naj dalje do 16. t. m.; nekteri pa so že skleneni.

Mladočehi, tistih 29, ki so se odpovali poslanstvu zavoljo tega, ker niso bili zadovoljni s sklepom deklarantovskega kluba, da naj se *ne gre v deželni zbor pemski*, — so dobili nezaupnic od vseh krajev od svojih volilcev, kateri niso zadovoljni s tem, da so se ločili od skušanih starih voditeljev in pohujšljiv razpor vzročili. Vsled tega, ker so videli, da narod ne stoji za njimi, začeli so si trkati na prsi, in so želeli, da bi jih staročeski klub kot skesane grešnike nazaj sprejel; ali „stari“ ne porajtajo za take otroške politkarje. Storjen je že važni korak: Stari niso nobenega tistih 29 postavili med kandidate za državni zbor, akoravno so gledé drž. zbora stari in mladi edinih misli. Še manj jih bodo ponujali za kandidate pozneje, ko pojde za voljenje poslancev za deželni zbor. Centralistični listi hujkajo zdaj svoje ljubljence, Mladočehi, naj bi se energično na svoje noge postavili in sami za se kandidate postavili in agitovali. Pač zmedla se je štrna tudi ustavakom!

Papeževe postance, ki so prišli naznanit imenovanje saleburškega in ostrogonskega nadškofa za kardinala, sprejel je cesar 4. t. v Budi. Znamenja kardinalske časti prejmeta po stari navadi iz cesarjevih rok.

Dr. Razlag v Ljubljani se vkljub nezaupnici — ni odpovedal poslanstvu!

Vnanje države. Na Španjskem je vse španjsko. Davno že se je videlo, da predsednik (madridske) republike, Castellar, ni nalogi svoji kos. Znan je bil tudi razpor med njim, kot predsednikom izvrševalne oblasti, in predsednikom kortesov (državnega zbora), Salmeron-om. Poslednji je bolj radikalen demokrat in je zahteval več svobode. Castellar pa je trdil: Popred rešimo domovino — republiko — kateri preti ne-

varnost od Karlistov in Kartagencév (in družih intransigentov), potlej bomo lahko imeli več svobode. Zelel je tudi odložiti nadležno zborovanje kortes-ov. Ko je, ni davno, stopil pred zbor, ni imel nič vspeha pokazati, dasi je vladal že eno leto; tudi njegov general Moriones je naredil „fiasško“ proti Karlistom. Prosil je tedaj za potrpljenje in zaupanje, ali večina v zboru mu ni bila prijazna; zlasti je pa vse odvisno bilo od Salmerona in njegove stranke (kakih 40 zbornikov). Ko bi se bil dal Salm. pogovoriti in da bi bil Castellara hotel podpirati, vzdržal bi ga bil lahko še na dalje. Ali vse pogajanje je bilo zastoj. Dne 2. t. m. v seji, ki je trajala do 4. ure zjutraj 3. t. m. je Castellarova vlada bila dvakrat pobita z 120 proti 100 glasom. (Za kaj prav za prav, je šlo, ni še jasno). Castellar se na to odpové. Zdajci stopi v zbornico nek oficir s pismom generala Pavia-e (poveljnika madridskega), s katerem zahteva, da naj toda zastoj Salmeron kortes razpusti. Salmeron je zdaj prosil Castellara, naj še ostane predsednik. Pred zbornico so bili pripravljene topovi in je čakal Pavia z vsem svojim štabom; v zbornico pa je šla ena kompanija narodne straže. In zbor se je razšel. Od kod je vse to prihajalo? Od *Serrano-a*, kakor vse kaže; kajti on ima zdaj oblast v rokah, on je predsednik novega ministerstva. Serrano je načelnik tiste stranke, koja hoče imeti za kralja pregnane kraljice Izabele sinú Alfonza (kteri se šola na Dunaji). Za zdaj bo Serrano brzkone to, kar je na Francoskem Mac Mahon, mož, ki bo skušal vzdržati red proti petroljcem intransigentom, pa se bo ob enem tudi vojskoval proti Karlistom. Francoski Orleanci so neki zadovoljni s prevratom na Španjskem. — Bomo videli, kako se bodo reči razvijale.

Francoski oficirji na fregati „Orenoque“ pred Civitavecchio niso šli za novo leto niti papežu voščiti, niti kralju v Kvirinal; pač pa so se nekaj dni pozneje *privatno* poklonili papežu. To je ital. vlado razdražilo, da zdaj še krepkeje zahteva od franc. vlade, naj bi svojo ladijo poklicala od Civitavecchie. — Po drugi strani misli tudi ital. vlada poslati eno vojno ladijo v nižzavsko morje v varstvo svojim ondašnjim podložnim (!) Gotovo je, da se Francija in Italija gledate pisano.

Domače novice.

(Statistični pregled) mesta Goriškega v letu 1873 kaže sledeče razmere: Rojenih je bilo 490 (266 možkih in 224 ženskih), umrlo jih je 617 (323 možkih in 294 ženskih), poročenih je bilo 112.

(Dolgy) goriškega mesta je l. 1863 znašal 172749 gl. 88 kr., konec 1873 pa 129580 gl. 78 kr.

Razne vesti.

— *Skesani tat*. — Med 15. in 16. decembrom pol ure po polnoči, kakor se nam piše iz Lokavea pri Ajdovščini, pride nekdo in potrka na okno spalnice M. B. pri Sl. Hitro se mu oglasi vprašaje, kdo da je, pa mesto pričakovanega odgovora sliši čuden in nerazum.

ljiv glas. B. stopi k oknu, a po človeku ni duha ne sluha. Ko se B. zjutraj zbudi in ponočni dogodek premišljuje, zagleda ravno na tistem oknu, pri katerem je po noči glas čul, velik kamen, pod njim pa nekaj cunj zvitih. Začne cunje razvijati in — bankovei se prikazujejo. Bilo je zavitega denarja 350 gold., to so tisti denarji (pa ne vsi), ktere je bil siloma vzel neznan človek 4. novembra o mraku potarci (ženi), ko je šla iz Ajdovščine na Otelco, in ktere je zdaj vrnil. Sumljivega človeka je sodnija e zaprla.

— **Iz Komna** se nam piše: 31. decembra so se otroci drsali na občinskem kalu, kar se enemu led udere in fantiček se pogrezne v vodo, ki je nad moža globoka. Gotovo bi bil otrok vtonil, ko bi ne bil k sreči mimo prišel g. **Jožef Kov.**, ki je skušal prvič otroka s kolom iz vode potegniti, ali ko se mu ta zlo mi, skoči sam v vodo, ter reši otroka gotove smrti. Ta slučaj naj bo otrokom tudi drugod v svarilo.

— **Konfiskacije.** — V letu 1873 so državni pravniki nič manj ko 400 listov konfiskovali, med njimi samo na Češkem 212, na Kranjskem 10, pri nas na Goriškem 8, druge po raznih kronovinah. To je lepa tiskovna svoboda.

— **Med novo izvoljenimi kardinali** je tudi jezuit o. **Tarquini.** Rekel mu je Pij IX., ko se je prišel zahvaliti: „Nisem do zdaj prav nič mislil dati skerlatnik kakemu jezuitu, preganjanje pa, ki ga terpi vaš red, me je k temu nagnilo. Zdi se mi potrebno oporekati zoper preganjavce, in vašim verlim bratom in vam dati to spričevanje ljubezni in spoštovanja.“

„Dan.“

— **Umor** — **Iz Grgarja** se nam poroča da so na ss. treh kraljev večer ponočnjaki ubili družega fanta. Vzroki nam niso natanjko znani, govori se, da je — ljubosumnost. Morivca ima že sodnija v rokah.

— **Program** za veselice 1. 1874 v slovenski čitalnici v Gorici: dne 11. januarja: plesna zabava, 17. jan. ples, 21. jan. plesna zabava, 31. jan. ples, 8. februarja: plesna zabava, 15. febr. ples, 1. marca beseda, 19. marca beseda, 6. 13. 27. marca: znanstvena predavanja; 18. aprila: beseda s plesom. Začetek plesov ob 8. uri, besed in znanstvenih predavanj ob 7. uri zv.

Odbor „Slovenske Čitalnice v Gorici.“

— **Za pregnano duhovščino v Švici** so darovali:

Čč. gg. Peter Kobal 5 gld., Podreka F., And. Jekše, Juri Lapanja, Janez Črv, Juri Peternel, Ant. Flander, Ant. Hvalica po 2 gld., Blaž Grča, Ant. Pipan, Ant. Manzini, Jan. Kurinčič po 1 gld. — skupaj 23 gld.; — g. M. Mervič, dekan 10 gld., Ant. Sfligoj seme niški podvodja 2 gld.

Poslano.

Odgovor dopisniku iz Št. Petra.

Na poslano v 41. listu „Glasa“ bi ne bil zinil besedice, če bi le moja osebo

zadevalo, ker pa č. g. F. M. g. tominskega dopisnika (v 39. listu) za kako šolobardo ima, ki v ti reči nima nobenih vrednosti, zatoraj si štem v dolžnost nekoliko besedi odgovoriti.

Nočem se hvaliti, kaj znam delati in tud ne o moji spretnosti govoriti, „ker“, kakor bi nemeec rekel „lastna hvata smrdi“; le toliko rečem, postavil sem po deželi že čez 12 orgelj, o kterih se lahko vsaki sam prepriča, kako veljavo imajo in kterih mi se do zdaj noben izvedenec ni izvergel. Da bi pa zamogel vsakemu vstreči, tudi fistim, ki se drznejo soditi čez reči, kterih ne vidijo, mi je nemogoče, saj še Bog vsem prav ne stori, akoravno je vsegamogočen.

Cisto osupnilo me je pa ime „samouk“, ne vem, kako sem do te nepričakovane časti dospel. Res je, nekaj kar znam sem si sè svojim trudom pridobil, al vendar moram tud toliko pravičen biti in kersanske ljubezni imeti, da ne kratim mojim mojstrom zaslug, pri kterih sem šest let delal, in tudi vsakeverstne reči izdelaval. Al tega se pa vender ne morem spominjati, da bi bil kteri „kovaški meh“ napravil. Zatoraj Vas, č. g. dopisnik, prav lepo prosim, naznanite mi, kje sem kteri kovaški meh izdelaval, da bi me vsaj v tej reči kteri izvedenec „z dobro vestjo“ pohvaliti zamogel. Nadejam se tudi, da Vi vseh izvedencev ne zastopate, in bi se še kteri drugi vsaj v tej stroki Vam enaki najdel.

Tooliko sem bil dolžan, Vam na Vaše poslano odgovoriti. Ostaniva prijatelja, kakor sva bila prej, preden sem v Vertobji orglje postavil, in drživa se vsak svojega kopita. *)

V Gorici 30. grudna 1873.

JAKA ŠPIK l. r.

*) Da je v. č. g. dekan St. Peterski izvedenec v godbi, da se je tedaj svojega kopita držal ako je besedo spregovoril o Vaši umetnosti, moral bi vsak vedeti, kdor ga pozna, torej tudi Vi, g. dopisnik! — Ur.

Oznanilnik.

RAZGLAS.

V takajšnji grof Thurnovi zastavljavnici in z njo združeni hranilnici je izpraznjeno mesto *Ravnatelj* z letno plačo 800 gl. a. v.

Položiti se mora kavecija 6000 gold. a. v.

Prosilci za to službo, ki morajo biti izvedenci v računarstvu in popolno znati tri jezike, slovenski, italijanski in nemški, naj vložijo prošnjo do 22. tekočega januarja pri Skerbništvu omenjenega zavoda.

Skerbništvu zastavljavnice in hranilnice.

V Gorici, 3. januarja 1874.

Javna zahvala

„prvi občni zavarovalni banki Sloveniji v Ljubljani“

Dne 2. decembra 1873 pretiia je celi vasi Srpencia strašna nesreča. Prikazal se

je namreč na strehi moje hiše plamen in se v naglici poprijel poslopja s tako silo, da ga nij bilo mogoče več zadušiti. S pomočjo sosedov in prebivalcev bližnih vasi je posrečilo se rešiti celo vas hudega udarca in omejiti ogenj samo na mojo hišo, ki sem jo avgusta meseca pri „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji v Ljubljani“ zavaroval. Banka Slovenija je brz, ko se jej je naznanila škoda pustila, celo stvar na tanjko preiskati, ter mi je po ognju prozročno škodo danes v polno mojo zadovoljnost izplačala, za kar se jej moram tembolj srčno zahvaliti, ker je v tem slučaju izkazala se kot zavod, ki poškodovancu točno prizna, kar mu po pravici gre.

Slovenski rojaki! ki niste še zavarovani, pristopite vsi k naši domači zavarovalnici Sloveniji, ki je vredna, da se vsem posostnikom najiskrenejše priporoča.

Srpenica dne 31. decembra 1873.

And. Bergine l. r.

Ivan Gerželj l. r. priča

Florjan Roth l. r. priča.

Banka Slovenija.

V seji opravnega svetovalstva banke Slovenije v Ljubljani dne 21. decembra l. l. se je določilo, da se bode plačeval kupon za drugo polovico l. 1873 od

2. dne t. l. začemši z 2 gl. od akcije.

Dalje se je naznanilo: da je sl. ministerstvo potrdilo spremembo pravil bankinih sklenjeno v glavnej skupščini mesca maja l. l., da se je izročila Dunajska podružnica s pavšalom ondotnemu trgovcu g. Edvardu Vio, ter da se bode tudi podružnica v Pragi pavšalirala dosedanjemu glavnemu zastopniku g. J. L. Černemu — se je uže dovršilo. — Med drugim se je tudi sklenilo, da se razpiše služba glavnega tajnika pri sedežu banke v Ljubljani.

Prva občna zavarovalna

banka Slovenija.

Tu omenjene kupone izplačujem za goriški okraj jaz

Janez Lapajne

zastopnik banke „Slovenije“.

Prvi in drugi list smo poslali na ogled mnogim odličnim rodoljubom, ki niso naročeni na naš list: kdor ju obdrži, bo se vštet med naročnike. Kdor ne misli, naročiti se, naj ju koj nazaj pošlje.

„Glas“ velja za celo leto le — 3 gold., za pol leta 1 gl. 50 kr. Dovolj nizka cena, da si ga zamorejo tudi mani premožni naročiti. Vabimo uljudno vse rodoljube, katerim je mar za resnico in pravico, da nas obilno podpirajo.

Nadejamo se, da v tekočem letu naš list zdatno zboljšamo.

UREDNIŠTVO.